

*“pensaments
i sonoritats”*

Bach

Goethe

Maragall

Anna Ycobalzeta
recitats

Lluís Heras
violò a 5 cordes

Jordi Reguant
clavecí

Programa

**les Sonates, de Johann Sebastian Bach
pensaments i poesia de Johann Wolfgang von Goethe
traduccions, de Joan Maragall**

Sonata nº 1 en Sol major BWV 1027
Adagio / Allegro / Andante / Allegro moderato

Sonata nº 3 en Sol menor BWV 1029
Vivace / Adagio / Allegro

Sonata nº 2 en Re major BWV 1028
Adagio / Allegro / Andante / Allegro

Anna Ycobalzeta
recitats

Lluís Heras
violó a 5 cordes

Jordi Reguant
clavecí

comentaris programa

Abans que la família del violí quedés establerta com la coneixem avui, diversos membres de la família aparegueren i desaparegueren en un procés evolutiu i d'adaptació que s'allargà més de dos segles. Tot i acceptant el judici de la història, cal dir que els instruments que ja no hi són aportaven uns matisos tímbrics que enriqueixen el conjunt i els dotava d'una personalitat pròpia que els diferenciava clarament dels membres que han sobreviscut fins als nostres dies.

Entre els instruments desapareguts, cal destacar el cas del **violó tenor**; un instrument que, per tessitura, queda situat entre la viola i el violoncel·l, generalment, afinat una octava per sota del tiple de la família: el violí. Aquest instrument omple un espai sonor molt eloqüent entre el que seria el contralt de la família: la viola, i el baix: l'actual violoncel·l, i la seva veu ha estat traspasada a la viola o violoncel·l, depenent dels casos, amb solucions no sempre idònies.

L'existència del **violó tenor** està documentada a través de tractats europeus dels segles XVII i XVIII. Compositors com Bach, Monteverdi, Bononcini, Tartini i un llarg etc., escrigueren parts per a aquest instrument, que podia ser anomenat de diverses maneres: violoncello piccolo, taille de violon, violotto, viola da braccio o braccio, viola da spalla o simplement violoncello, en una època on la nomenclatura era molt més confusa del que no ho és avui.

Respecte clavecí, és un instrument musical de teclat de cordes polsades i l'origen es pot situar a edat mitjana, segle XIV, època d'avenços en maquinària i rellotgeria.

Els primers clavicèmbals complets que es conserven són italians (1521). Aquests primers clavicèmbals, d'un sol teclat, eren de construcció lleugera i amb tensió de cordes baixa. En el segle XVIII els tipus flamencs s'ampliaren de quatre a cinc octaves i amb dos manuals.

En aquest concert sentim un clavecí flamenc de 2 teclats fet per Titus Crijnen al 2008, còpia de un J.J. Couchet del 1679 amb un sol teclat.

De les tres sonates per a viola da gamba de J.S. Bach, només la BWV1028, en re major, sembla escrita originalment per a viola da gamba. La sonata BWV1027, en sol major, és clarament una transcripció d'un trisonata, escrit anteriorment per a dues flautes travesseres i clavecí, catalogat actualment com a BWV1039. Les notes llargues que ha d'aguantar la veu més aguda són ben naturals en una flauta travessera i no en una part de clavecí. Finalment la sonata BWV1029, en sol menor, està escrita a partir de materials anteriors destinats originalment a un concert, d'aquí que la estructura, a diferència de les altres dues sonates, sigui de tres moviments en lloc de quatre, el que li dona l'aire i l'estructura de concert.

Els musicòlegs no es posen d'acord en quin període de la vida de Bach van ser escrites aquestes tres sonates, ja que Bach fou amic íntim del violagambista Christian Ferdinand Abel en el seu període de Cöthen (1717-1723) on composà la major part de la seva obra cambrística. Però també podrien ser de l'època de Leipzig quan tingué com a deixeble el fill d'Abel, Carl Friedrich, que esdevingué l'últim gran violagambista europeu.

J.S. Bach era un compositor molt devot i a la vegada sentia una especial atracció per la numerologia: el fet que aquesta col·lecció de sonates siguin tres no és casual, té a veure amb la perfecció del número tres i la seva representació en l'església de la Santíssima Trinitat. Les col·leccions d'obres de Bach es conserven en grups de tres o múltiples de tres.

En la versió d'avui, la viola da gamba és substituïda pel violó tenor de cinc cordes, que també s'anomena violoncello piccolo en altres indrets. Aquest instrument, de la família de violí, té elements morfològics coincidents amb la viola da gamba i cobreix exactament la mateixa tessitura que aquesta. Aquest tipus d'adaptacions no eren estranyes a l'època, de fet eren habituals i els mateixos compositors adaptaven les seves obres a la realitat o necessitat del moment.

En la recerca per entendre el món, l'ésser humà ha acudit a la religió, al pensament i la meditació esperant una resposta a les seves inquietuds. Al llarg de la història molts han estat els que a través de la música n'han plasmat el sentit místic.

La seva música es caracteritza pel misticisme, l'exuberància de les formes i la innocència expressiva. Resumeix i corona l'època polifònica i el contrapunt en la síntesi de la fuga barroca.

Va morir al 1750.

Un any abans naixia Goethe.

Goethe va viure molts anys, 83, això li va permetre conèixer la música del darrer barroc fins al romanticisme.

No va estar gaire interessat ni en Beethoven ni en Schubert, considerat el seu músic per excel·lència, altrament si que es va sentir atret per Mozart, Bach, Handel o músics del seu temps, així mentre Bach començava a ser oblidat, ell hi parava molta atenció i afició en obres com la passió segons San Mateu i El clavecí ben temperat.

Sobre la música del Cantor de Sant Tomàs, va escriure "era com si l'eterna harmonia de l'univers parlés amb si mateix, com ho hauria fet al pit de Déu, abans de la creació del món"

Al cap de 28 anys de la mort de Goethe naixia a Barcelona Joan Maragall i Gorina

La gran receptivitat de la Catalunya modernista envers el món germànic impulsà la devoció de Maragall per Goethe. Així s'inicia en l'aprenentatge de la llengua alemanya amb vista a traduir-ne diverses obres.

En una carta plè d'entusiasme, l'autor de La vaca cega, El cant de la senyera, Oda a Espanya, li escrivia al seu amic Josep Soler: Visca Goethe, l'únic modern que està ben sa, després d'haver donat la volta al món de la vida reflexiva.... Totes les escoles i maneres de sentir la vida i l'art han passat per ell, i l'han purgat, deixant-lo serè i senzillament Home Artista ple.

Avui reproduïm les sonoritats de Bach, qui va inspirar els pensaments de Goethe, exquisidament posats al català per Maragall, qui tanca aquest triangle màgic de meditació profunda.

ANNA YCOBALZETA, actriu

Des que va acabar els seus estudis a l'Institut del Teatre i la Dansa de Barcelona, ha combinat cinema y televisió amb una extensa producció teatral.

En teatre l'hem pogut veure a La Víctor C. (Anna Maria Ricart/Víctor Català), a El chico de la última fila (Juan Mayorga), Justícia (Guillem Clua), Bonus Track (Carol López), Vilafranca, un dinar de Festa Major (Jordi Casanovas), Un mosquit petit (Marc Artigau), El Mercader de Venècia (Shakespeare), El Misanthrop (Molière), Nit de reis (Shakespeare), La casa dels cors trencats (Bernard Shaw), Las Troyanas (Eurípides), El Fervor de la Perseverança (Carles Santos), El Rey Lear (Shakespeare), Closer (Marver), Refugiats (Sergi Pompermayer), ...

Tot això sota la direcció de diversos directors com Carme Portacelli, Andrés Lima, Jordi Casanovas, Carol López, Rafel Duran, Hermann Bonnín, Georges Lavaudant, Josep Ma. Mestres, Calixto Bieito, Tamzin Townsend, Àlex Rigola, Carles Santos, Mario Gas...

A la televisió ha intervingut en sèries com Merlí, Polseres vermelles, Hospital Central, Ventdelplà, Porca Misèria, Carta Mortal, Plats bruts, El Pantano o 20tontos.

En cinema destaca La Mosquitera (Agustí Vila) y La nit que va morir l'Elvis (Oriol Ferrer)

Lluís Heras, violoncel

Format musicalment a l'Escolania de Montserrat amb Odiló Planàs i Ireneu Segarra, fou alumne de violoncel de Lluís Claret, Jean Decroos i Marçal Cervera. Becat per la Fundació Pau Casals, la Generalitat de Catalunya i la Joven Orquesta Nacional de España cursà estudis superiors de violoncel i música de cambra al Koninklijk Conservatorium de La Haia (Holanda) i, posteriorment a l'Escola Superior de Música de Catalunya, un postgrau de Violoncel Històric amb Bruno Cocset i el Màster d'Interpretació de Música Antiga de la UAB-EsMuC.

És doctor en història de l'art i musicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona amb la tesi El violó tenor en la música espanyola dels segles XVI al XIX. Interessat en la gestió cultural especialitzada en música fundà, juntament amb Carmen Balcells, l'agència Barcelona ad libitum que dirigí els deu primers anys.

Ha format part de la Joven Orquesta Nacional de España, de l'Orquestra de Cambra del Palau de la Música Catalana i de l'Orquestra de Cambra Gonçal Comellas. De 2002 a 2012 col·laborà regularment amb l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya i també ha col·laborat amb diverses formacions orquestrals i de cambra espanyoles i holandeses.

Com a membre del Trio d'Ègara fou guardonat per la Mostra de Música de Cambra de la Generalitat de Catalunya, Concurs Germans Claret, Concurs de Cervera-Associació Maria Puche i Concurs Montserrat Alavedra.

Amb les diverses formacions de les que ha format part ha actuat arreu d'Europa, Estats Units i Costa Rica.

Com a docent, ha estat professor de violoncel al centre integrat d'estudis musicals Oriol Martorell i actualment ho és al Conservatori de Terrassa i a l'Escolania de Montserrat. Recentment ha iniciat el projecte Violons per donar a conèixer el violó tenor i la música en què es basa la seva tesi doctoral, així com el projecte de mostra de repertori per a violoncel Escultures de so a Amics de les Arts de Terrassa.

És membre del grup de cambra Arcattia i col·laborador habitual de l'Orquestra de Cambra Terrassa 48.

Jordi Reguant, clavecí

Premi d'Honor de clavicèmbal en el Conservatori Municipal de Barcelona, ha realitzat estudis de perfeccionament amb Alan Curtis, Bob van Asperen i Willem Jansen en el Conservatori de Toulouse.

Ha col.laborat amb orquestres i formacions diverses com "La Capella Reial", "Concertino d'Amsterdam", "Dresdner Barocksolisten" amb concerts de clavecí i orquestra de Bach al Palau de la Música, "Praga Camerata", "Orquestra de Cambra del Teatre Lliure" amb concert de Henze, "Orquesta Sinfónica de la Comunidad de Madrid" amb doble concert de C.Ph.E.Bach per a fortepiano i clavecí, "Orquesta Sinfónica Ciudad de Granada" com a solista amb el Concerto de Falla i el Concert Campestre de Poulenc fent enregistrament per a RNE, "Orquestra de Cambra d'Andorra", Orquestra de Cambra del Palau de la Música, "Orquestra Simfònica del Teatre del Liceu", amb repertori de Concerts de clave de Bach (1, 2, 3 i 4 claves), i amb directors i intèrprets reconeguts nacionalment i internacional com: Jordi Savall, Gerard Claret, Edmon Colomer, Josep Pons, Jordi Casas, Víctor Pikaizen, Pierre Caó, Ros Marbà, Alain Marion, J. P. Rampal, Willem Jansen, Paul Dombrech, Gustav Leonhardt, Wilbert Hazelzet, Christopher Hogwood,....

Fou fundador i director dels grups TURBA MUSICI (repertori medieval) i CAPELLA VIRELAI (renaixement espanyol) amb els que ha realitzat enregistraments discogràfics i radiofònics.

Enregistraments per a T.V.E., T.V.3, Radio Nacional, Cat. Música, France Music, etc., i en diverses discogràfiques:

- Cantigas Alfons X,
- Autors catalans del XVIII-XIX amb un fortepiano original del Museu d'instruments de Barcelona
- C.D.I. (Història de la Música Espanyola)
- Concerts per a dos clavecins del Pare A. Soler (*) amb Marju Vatsel
- Música en la Cort dels Reis Catòlics i Carles I, amb la Capella Virelai
- El Cançoner del Duc de Calàbria, també amb la Capella Virelai

-Gravació vídeo-clip per a la tv francesa sobre Trovadors.

Crítiques de premsa i revistes especialitzades han dit:(...) "Apuntarem la interpretació delicadament expressiva de Jordi Reguant (...) fent gala en tot moment de seguretat tècnica i bon gust".

"(...) la molt atenta i imaginativa direcció de Jordi Reguant des del clavecí".

(*) "La ductilitat dels intèrprets el profund coneixement d'un instrument tan singular donaren como a resultat una vetllada en la que es donaren cita l'alta qualitat musical i el bon gust a l'hora de recrear una atmosfera pròpia del segle XVIII" (Ritmo-722)

Ha exercit la docència com a professor de clave, acompanyament i música de cambra en els Conservatoris de Terrassa, Badalona, Superior del Liceu, i en els cursos de Música Històrica de la Fundació "La Caixa".

CONTACTE:

Lluís Heras

 i 629 061 727

lluisherafortuny@gmail.com

Jordi Reguant

 i 630 99 32 05

jordireguant@gmail.com